

Riigikogu valimistel (1923. a.) said hääli: Iseseisvad sotsialistid 7.36^o/_o, E. sotsiaaldemokraadid 7.06^o/_o, Tööerakond 3.01^o/_o, Töörahva ühine väerind (kommunistid) 13.98^o/_o, Rahvus-vabameel. erakond 19.36^o/_o, kristlik rahvaerakond 3.62^o/_o, E. rahvaerakond 19.36^o/_o, Vene ühend. erakond 2.92^o/_o, Rootsi liit 0.03^o/_o, Balti Saksa erakond 1.08^o/_o, E. demobil. sõjav. 1.48^o/_o, Majaoman. 0.27^o/_o, Põllumeeste kogud 28.01^o/_o, Asunikud, riigirentn. 11.28^o/_o, Majanduserühm 0.13^o/_o.

3. Loodus.

Pinnaehitus. Tartu-Maarja kihelkond asub Põhja-Tartumaa vooremaastiku ja Kesk-Tartumaa lainelise kühmade- ja seljakutemaastiku ülemineku-alal, kuna kihelkonna idapoolse, kitsama otsa moodustab osa madalast soisest Peipsi nõost Koosa järve ja samanimelise jõe ning Emajõe vahel. Vastavalt seesugusele asendile võime kihelkonnas pinnaehituse suhtes tähele panna läänest idasse kolme maastikulist ala: vooremaastik, kergesti laineline kühmade ja seljakute ala ning madal, tasane Peipsi nõgu.

Vooremaastik, mis nii iseloomuline Palamuse ja Äksi kihelkonnas, esineb Tartu-Maarja kihelkonnas ainult selle loodepoolses sopis, Amme jõe ja Emajõe vahel. Siin asub rida selgesti loode-kagu sihis jooksvaid künniseid ja seljakuid — voori, millist suurim on 4 km pikkune ja kõrgemast kohast 1.5 km laiune ning 32 m üle ümbritseva madaliku tõusev Vasula voo. Selle loomulikuks jätkuks on Vasula, Kõrve- ja Engavere küla vahel olev 2 km pikkune voo, mis laienedes kagu poole omandab terava kolmnurga kuju ja muutub viimati Tartu-Narva maantee kohal ebamääraseks kühmastikuks, mille üksikud kõrgendikud tõusevad üle voore jalal oleva madaliku kuni 36 m.

Kirjeldatud voortest kirde pool jooksevad nendega rööbiti kolm üksteisele järgnevat voort, mis isekeskis künniste läbi ühendatud. Neist enam selgejoonelised on kõige loodepoolsem, otse Amme jõe ääres asuv 3 km pikkune ja 1.5 km laiune Haavamõisa voo, ja sellele järgnev väiksem, Engavere voo, mille edelapoolisel jalal asuvad reastikku Engavere küla talud. Mõlemad voored on lauma edelapoolse ja järsema kirdepoolse nõlvaga, Engavere voorel on viimase kaldenurk 10°, kuna edelapoolne on ainult 1—2°. See nähtus on iseloomuline kõigile Põhja-Tartumaa voortele. Kolmas, kagupoolsem Vesneri voo, on madalam ning ebamäärasem ja jätkub madala künnisena Aravuste küla ja Pilka mõisani. Tema pinnalt kerkivad mõned väiksemad kühmad ja seljakud, millist kõige silmapaistvamad on kaks loode-kagu sihis suunduvat seljakut Vesneri mõisa ja Viidike küla vahel. Väägvere ja Viidike küla asuvad laial voorelaadilisel kõrgendikul, mille pikem telg asetseb põhjaloode-lõunakagu sihis ja mis lõunas sulab ühte eespool-nimetatud Vesneri voorega. Väägvere seljaku kõrgemad kohad ulatuvad kuni 26 m üle teda läänest ja loodest piirava Amme jõe oru. Edasi kirde poole on soine lohk, mida mööda käib kihelkonna piir, kuna voorte vöö jätkub kirde pool, Maarja-Magdaleena kihelkonna piires.